

Maahanmuuttajan ympäristöopas

Suojele ympäristöä ja säästä samalla rahaa

Tervetuloa Suomeen! Suomi on pieni pohjoinen tuhansien järvien ja metsien maa. Puhdas luonto ja kirkkaat vesistöt ovat suomalaisille tärkeitä. Luonnossa virkistäydytään, harrastetaan ja sieltä hankitaan ruokaa.

Hyvinvoiva luonto ja ympäristö ovat paitsi arvokkaita, myös elinehtomme. Tarvitsemme puhdasta ilmaa hengittääksemme, puhdasta vettä juodaksemme ja puhtaan maaperän kasvattaaksemme ruokaa. Meidän pitää huolehtia, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus kaikkiin näihin.

Jokainen meistä vaikuttaa omilla elintavoillaan luonnon ja ympäristön hyvinvointiin. Kulutamme sähköä ja energiaa, joiden tuotannossa syntyy haitallisia päästöjä ja kasvihuonekaasuja. Käytämme vettä, jonka puhdistaminen ja lämmittäminen kuluttavat paljon energiaa. Tuotamme arkipäiväisissä askareissamme myös suuret määrät jätteitä. Onneksi voimme hillitä ympäristökuormitustamme tekemällä pieniä päivittäisiä ympäristötekoja.

Tässä oppaassa annetaan vinkkejä, miten voimme toimia arjesamme luontoa säästäen. Jo pienillä teoilla on merkitystä eikä mukavuudesta tarvitse tinkiä. Kun säästää luonnonvaroja, säästää usein myös rahaa. Esimerkiksi sähkö- ja vesilasku pienentyvät, kun sähköä ja vettä käyttää harkiten.

Oppaan aiheita ovat asuminen, jätteiden lajittelu, kierrätys, luonnossa liikkuminen ja liikenne. Asumisessa kiinnitetään erityisesti huomiota sähkön ja energian kulutukseen sekä veden käyttöön.

Oppaan on laatinut tamperelainen Ekokumppanit Oy ympäristöministeriön hankeavustuksella. Suomen Pakolaisapu on osallistunut kielikäännösten rahoittamiseen. Opas on tarkoitettu maahanmuuttajien ja maahanmuuttajatyötä tekevien käyttöön ympäri Suomea. Opasta saa käyttää, levittää, linkittää ja kopioida vapaasti, kunhan lähde mainitaan.

Julkaisija: Ekokumppanit Oy
Tekstit: Päivi Välimäki / Ekokumppanit Oy
Kielikäännös: Finso kielipalvelu
Kuvitus ja taitto: Annu Oksala

Julkaisu on saanut avustusta ympäristöministeriöltä.

Sisällysluettelo

Asuminen – sähkö ja vesi.....	5
Keittiö.....	6
Ruoansäilytys.....	6
Ruoan valmistus.....	8
Astioiden pesu.....	9
Kylpyhuone, WC ja sauna.....	9
Valaistus ja sähkölaitteet.....	10
Lämmitys ja ilmanvaihto.....	12
Jätteiden lajittelu.....	13
Jätteen synnyn ehkäisy.....	14
Miksi jätteitä lajitellaan.....	14
Mitä jätteitä lajitellaan.....	15
Miten lajittelu kannattaa tehdä.....	15
Minne jätteet vietään.....	16
Mitä jätteille tapahtuu.....	16
Yleisimmät lajiteltavat jätteet.....	17
Biojäte.....	17
Paperi.....	17
Kartonki.....	18
Metalli.....	18
Lasi.....	18
Kuivajäte (= sekajäte, kaatopaikkajäte).....	19
Kodin ogelmajäte.....	19
Sähkö- ja elektroniikkaromu.....	20
Vanhentuneet lääkkeet.....	20
Energiajäte.....	20
Tavaroiden kierrätys.....	21
Panttipullot ja -tölkit.....	22
Vaatteet, tavarat ja huonekalut.....	23
Autonrenkaat ja autot.....	24

Ostoksilla-ympäristömerkit.....	25
Joutsenmerkki ja Euroopan ympäristömerkki.....	26
Luonnonmukainen ruoka.....	26
Reilu kauppa.....	26
Luonto ja jokamiehenoikeudet.....	27
Luonnossa liikkuminen.....	28
Luonnossa oleskelu.....	28
Roskaaminen.....	28
Tulenteko.....	29
Luonnontuotteiden ottaminen.....	29
Marjastus ja sienestys.....	29
Kalastus.....	31
Metsästys.....	31
Liikenne ja liikkuminen.....	33
Kävely.....	34
Pyöräily.....	34
Paikallisliikenne.....	35
Linja-auto.....	35
Juna.....	35
Henkilöauto.....	35

Asuminen: sähkö ja vesi

Tässä muutamia vinkkejä, miten kotona voi vähentää sähkön ja energiankulutusta ja samalla säästää rahaa. Samat toimet hyödyttävät myös luontoa ja ilmastoa: kun kulutamme vähemmän energiaa, ilmastomuutosta edistäviä kasvihuonekaasuja syntyy vähemmän. Huomiota kannattaa kiinnittää myös veden kulutukseen ja käyttä vettä säästäväisesti.

Keittiö

Keittiössä energiaa kuluu ruoan säilytykseen, valmistamiseen ja astioiden pesuun. Kiinnittämällä huomiota muutamiin seikkoihin energian ja veden kulutus keittiössä vähenee.

Ruoan säilytys

Kylmälaitteet (jääkaappi ja pakastin) ovat kodin eniten sähköä kuluttavia laitteita. Laitteiden oikealla käytöllä voit vähentää niiden sähkönkulutusta:

- Sijoita kylmälaitteet erilleen lämmönlähteistä (liesi, astianpesukone, lämpöpatteri) ja suorasta auringonpaisteesta. Huolehdi, että ilma pääsee kunnolla kiertämään kylmälaitteiden ympärillä – muuten laite lämpenee ja sen sähkönkulutus voi jopa kolminkertaistua. Kylmälaitteen yläpuolelle tulee jättää 5-10 cm vapaata tilaa.
- Säädi kylmälaitteiden lämpötilat oikeiksi. Jääkaapin lämpötilan tulee olla + 5 °C ja pakastimen - 18 °C.
- Jos jääkaapissa tai pakastimessa ei ole valmiiksi lämpömittaria, niin sellaisen voi ostaa kaupasta. Liian lämpimässä ruoat pilaantuvat herkästi ja liian kylmä lämpötila kasvattaa sähkönkulutusta. Jo yksi ylimääräinen kylmyysaste lisää sähkön kulutusta 5 %.
- Anna lämpimien ruokien jäähtyä ennen jääkaappiin tai pakastimeen laittamista. Älä pidä kylmälaitteiden ovia turhaan auki.
- Hoida kylmälaitteita säännöllisesti: pidä ne puhtaina ja tarkista ovien tiivisteiden kunto.
- Pakastin pitää sulattaa, kun seinämissä on noin 1 cm:n jääkerros. Seiniin kertyvä jää moninkertaistaa sähkönkulutuksen.

Pakastimen sulatus

- Katkaise pakastimen virta ja tyhjennä pakastin. Laita pakasteet sulatuksen ajaksi esimerkiksi kylmälaukkuun tai talvipakkasella parvekkeelle.
- Voit nopeuttaa sulamista laittamalla pakastimen hyllylle astian, jossa on kuumaa vettä. Pidä tällöin pakastimen ovi kiinni.
- Seinämistä voi poistaa jään palasia sitä mukaa, kun niitä alkaa irrota. Älä kuitenkaan käytä mitään terävää esinettä jään irrottamiseen.
- Kun kaikki jää on poissa, kuivaa pakastin huolellisesti, kytke se päälle ja säädä pakastusteholle. Voit säätää pakastimen jälleen normaalille teholle, kun laitteen sisälämpötila on laskenut -18 asteeseen.
- Älä unohda pakastuskytkentää päälle, sillä se moninkertaistaa sähkökulutuksen.

 Pakasteet kannattaa sulattaa jääkaapissa, se vähentää jääkaapin energiankulutusta

 Kun olet hankkimassa uutta kylmälaitetta, osta vähän energiaa kuluttava malli. Energiamerkintä ilmoittaa laitteiden energiatehokkuusluokan asteikolla A–G.

Energiamerkki

- Energiamerkki ilmoittaa, kuluttaako laite vähän vai paljon sähköä.
- Merkki on pakollinen kylmäsäilytyslaitteissa, pyykinpesukoneissa, kuivausrummuissa, astiapesukoneissa, sähköuuneissa, lampuissa ja ilmanvaihtolaitteissa.
- A-luokan laitteet ja lamput kuluttavat vähiten energiaa. Kylmälaitteissa on markkinoilla myös A+ ja A++ -luokan laitteita, jotka kuluttavat vieläkin vähemmän energiaa.
- Energiamerkissä ilmoitetaan myös sähkön kulutus kilowattitunteina ja mahdollisesti myös melutaso desibeleinä.

Energia		Astianpesukone
Tavarantoimittaja		Logo
Malli		ABC
		123
Vähän kuluttava	A	
	B	
	C	
	D	
	E	
	F	
Paljon kuluttava	G	
Energiankulutus kWh / vuosi		X.YZ
Uudelleen käytetty energia		
Pesuohje		ABCDEFG
A-ryhmä	0-1000	
Kuivausohje		ABCDEFG
A-ryhmä	0-1000	
Täpöisyys (standardisaatio)		Y Z
Vuotokulutus (lähelmä)		Y X
Ääni (dB(A) re 1 p (W))		X Y
Tuotteen valmistus- ja testauspaikka		
Reaktio- ja käyttöohje		
Reaktio- ja käyttöohje		
Reaktio- ja käyttöohje		

Ruoan valmistus

Uuni ja keittolevyt kuluttavat paljon sähköä. Sähkönkulutus vähenee, kun kiinnittää huomiota ruoan valmistustapoihin:

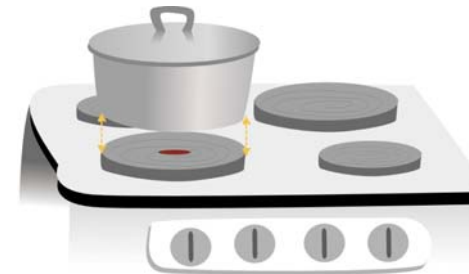
 Käytä kattilalle sopivan kokoista keittolevyä. Liian pieni tai liian suuri levy lisää sähkönkulutusta.

 Laita vettä kattilaan vain sen verran, että kypsennettävä ruoka juuri ja juuri peittyy. Pidä kattilan kansi kiinni, kun lämmität vettä kiehuvaaksi.

 Säädä levyn teho pienemmäksi heti kiehumisen alettua. Ruoka ei kypsyy nopeammin, vaikka keittolevy olisi säädetty suurimmalle teholle.

 Hyödynnä uunin esi- ja jälkilämpö: monet ruuat voi laittaa jo lämpivään uuniin. Sammuta uuni hyvissä ajoin, sillä ruoka kypsyy myös uunin jälkilämmössä. Paista leivonnaiset paisto-ohjeen mukaisessa lämpötilassa.

 Käytä mikroaaltouunia pienten annosten lämmittämiseen. Se on nopea ja kuluttaa vähemmän energiaa kuin keittolevyt tai uuni.

Käytä kattilalle sopivan kokoista keittolevyä

Juomavesi

- Suomessa on turvallista juoda hanasta tulevaa puhdistettua vettä.

- Hanaveden laatua tarkkaillaan jatkuvasti, ja se on tutkimusten mukaan jopa puhtaampaa kuin pullotetut vedet.

- Käytä ruoanlaittoon kylmää vettä, sillä talon vesiputkista voi liueta raskasmetalleja lämpimään veteen.

Astioiden pesu

Astioiden pesutavalla vaikutat veden ja energian kulutuksen määrään:

 Kun peset astioita käsin, laita tulpat tiskialtisiin ja laske altaisiin vettä. Pese ja huuhtele astiat altaissa. Älä pese astioita juoksevan veden alla, sillä se kuluttaa runsaasti vettä.

 Pese astianpesukoneella vain täysisiä koneellisia ja valitse pesuohjelma astioiden likaisuuden mukaan. Alhaisempi pesulämpötila ja lyhyt pesuohjelma kuluttavat vähemmän energiaa.

 Käytä ympäristömerkittyjä astianpesuaineita, ne ovat muita pesuaineita ympäristöystävällisempiä.

Kylpyhuone, wc ja sauna

Kylpyhuoneessa käytetään päivittäin runsaasti vettä. Käytä lämmintä vettä säästäväisesti, sillä veden lämmitys vaatii paljon energiaa.

 Sulje vesihana suihkussa saippuoinnin ja hiusten pesun ajaksi. Älä juoksuta vettä turhaan!

 Käy suihkussa nopeasti. Kahden minuutin suihku kuluttaa 24 litraa vettä ja 10 minuutin suihku peräti 120 litraa vettä!

 Korjauta vuotavat hanat ja wc-pönttö heti, ettei vettä valu hukkaan. Pienikin vuoto voi kasvattaa vesilaskua vuodessa sadoilla euroilla.

Wc-pönttö ei ole roskis

Viemäriputket tukkeentuvat helposti, älä siis käytä wc-pönttöä roskiksena.

WC-pönttöön SAA laittaa:

- ulosteet ja vessapaperit
- siivouksen pesuvedet
- keiton liemet

WC-pönttöön EI saa laittaa:

- käsipaperia, pumpulia, vanulappuja
- vaippoja, terveysteiteitä, kondomeja
- kiinteitä ruoan tähteitä, ruokaöljyä
- hiuksia, koiran karvoja, kissanhiekkaa
- muita roskia tai ongelmajätteitä

HUOM! Ruokaöljyä ei saa kaataa viemäriin, vaan se pitää pakata esimerkiksi rasiaan ja laittaa kuivajäteastiaan. Öljyn voi myös imeyttää talouspaperiin ja laittaa biojätteeseen.

 Pese pyykinpesukoneella täysisiä koneellisia. Noudata vaateen pesuohjeen lämpötilaa. Käytä lyhytohjelmaa, jos pyykki ei ole kovin likaista.

 Suomessa vesi luokitellaan useimmiten pehmeäksi, joten pyykin- ja astianpesuun riittää pienin pesuainepakkauksen kyljessä ilmoitettu määrä pesuainetta. Suosi ympäristömerkittyjä pesuaineita.

 Sähkösauna kuluttaa paljon energiaa, joten saunaan kannattaa mennä heti sen lämmittyä. Sopiva saunomislämpötila on 70–80 astetta. 100 asteen lämpötila lisää sähkösaunan energiankulutusta jopa 30%.

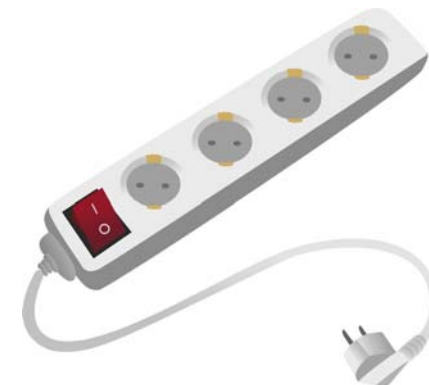
Valaistus ja sähkölaitteet

 Kodissa kuluu eniten sähköä valaistukseen. Sammuta aina turhat valot. Hyödynnä luonnonvalo.

 Sammuta sähkölaitteet, kun et käytä niitä. Myös laitteen valmiustila kuluttaa sähköä. TV ja digiboksi kannattaa sulkea pois päältä laitteen virtanapista, ei ainoastaan kaukosäätimellä.

 Hanki virtakatkaisijalla varustettu jatkojohto esimerkiksi televisiolle, digiboksille ja DVD-soittimelle – saat virran pois kaikista laitteista yhdellä painalluksella.

 Irrota kännykän laturi pistorasiasta, kun puhelimen lataus on valmis. Laturi kuluttaa sähköä aina, kun se on kytketty pistorasiaan.

Virtakatkaisijalla varustettu jatkojohto

Sähkölaitteet ja turvallisuus

- Älä unohda uunia, keittolevyä, kahvinkeitintä tms. päälle, sillä ne voivat aiheuttaa tulipalon.
- Ennen käyttöön ottoa, selvitä miten sähkölaitetta käytetään.
- Älä käytä rikkinäisiä sähkölaitteita tai -johtoja, sillä ne voivat olla vaarallisia.
- Älä ryhdy itse korjaamaan sähkölaitteita tai -johtoja, vaan korjauta ne sähköliikkeessä.

Hanki energiansäästölamppuja, jotka kuluttavat vain viidenneksen sähköä tavallisiin hehkulamppuihin verrattuna. Energiansäästölamppun käyttöikä on moninkertainen hehkulamppuun verrattuna. Runsaasti sähköä kuluttavat hehkulamput poistuvat markkinoilta vuoteen 2012 mennessä.

Energiansäästölamppu

Lampun valinta

Hehkulamppu		Energiansäästölamppu
60 W	→	15 W
40 W	→	11 W

HUOM! Käytetty energiansäästölamppu kuuluu ongelmajätteisiin.

Jos haluat suosia ympäristöä vähiten kuormittavaa energiantuotantoa, vaihda sähkösojimus vihreään sähköön.

Vihreä sähkö

- Vihreä sähkö on uusiutuvilla energianlähteillä tuotettua sähköä.
- Vihreän sähkön lähteitä ovat tuulivoima, aurinkovoima, puulla ja muilla biopolttoaineilla tuotettu voima sekä vanha vesivoima.
- Vihreän sähkön tuotannossa ei synny hiilidioksidipäästöjä toisin kuin fossiilisten polttoaineiden käytössä.

Lämmitys ja ilmanvaihto

Hanki kotiin huonelämpömittari ja seuraa asunnon lämpötilaa. Sopiva huonelämpötila on +20 – 21 °C. Makuuhuoneen lämpötilaksi riittää +18 – 19 °C. Alentamalla huoneenlämpöä yhdellä asteella voit säästää lämmityskuluissa 5 %.

Kun on liian kuuma, säädä lämpöä patterin säätönupista, älä tuuletamalla. Jos patterin säätäminen ei auta, ota yhteyttä huoltoyhtiöön tai isännöitsijään.

Pitkät verhot tai huonekalut eivät saa peittää pattereita, jotta lämpö pääsee kiertämään huoneeseen. Älä myöskään kuivaa pyykkejä patterin päällä.

Tuuleta asunto päivittäin nopealla ristivedolla: avaa eri huoneiden ikkunat samaan aikaan muutamaksi minuutiksi. Älä pidä ikkunoita lämmityskaudella turhaan auki.

Jätteiden lajittelu

Tuotamme päivittäin paljon erilaisia jätteitä. Siksi on tärkeää, että lajittelemme tuottamamme jätteet ja viemme ne niille tarkoitettuihin keräyspaikkoihin. Näin ympäristö ei roskaannu, luonnonvaroja säästyy ja ilmastolle haitallisia kasvihuonekaasuja syntyy vähemmän.

Seuraavassa kerrotaan, miten lajittelu käytännössä tapahtuu ja miten jätteitä hyödynnetään. Koska eri paikkakunnilla jätteet lajitellaan hieman eri tavoin, tässä oppaassa annetaan vain suuntaa antavia ohjeita jätteiden lajitteluun. On tärkeää tutustua oman kunnan jätteiden lajittelukäytäntöihin ja toimia sen mukaan.

Jätteen synnyn ehkäisy

Ihanteellista olisi, jos jätettä ei syntyisi lainkaan. Jätteen syntyä voit ehkäistä yksinkertaisin keinoin:

- Vältä yksittäispakattuja tuotteita. Valitse mieluummin litran purkिलinen jogurttia kuin viisi pientä muovipurkkia.
 - Vältä ruokajätteen syntyä. Osta ja tee ruokaa vain sen verran kun on tarpeen. Pakasta ruoan tähteet tai hyödynnä ne toisen ruoan raaka-aineena.
 - Suosi pitkäikäisiä ja korjattavia tavaroita, vältä kertakäyttöisiä tuotteita.
 - Vie tarpeettomat käyttökelpoiset vaatteet, tavarat ja huonekalut kierrätykseen tai kirpputorille.
 - Lainaa tai vuokraa harvoin tarvitsemiasi tavaroita.
- Huolla ja korjaa tavaroita, vaatteita ja kenkiä, jotta ne kestävät pidempään. Suutarilla voi korjauttaa rikkiäiset kengät, korjausompelimossa vaatteet. Pyörän voi korjauttaa pyöräkorjaamossa. Korjauspalveluita voi hakea esimerkiksi puhelinluettelon Keltaisilta sivuilta sekä internetistä.*

Jäte

Jätettä on kaikki sellainen tavara tai aine, jota ei enää tarvita tai jota ei enää voida käyttää. Jätettä ovat esimerkiksi elintarvikkeiden pakkaukset, ruoan tähteet, rikkiäiset tavarat, vanhat sanomalehdet sekä loppuun kulutetut akut ja paristot.

Miksi jätteitä lajitellaan

Jos jätteitä syntyy, on niistä saatava materiaali pyrittävä hyödyntämään uudelleen. Jotta materiaalit saataisiin hyötykäyttöön, on erilaiset jätteet lajiteltava erikseen.

Kun jätteet lajitellaan ja kierrätetään, säästetään luonnonvaroja: jätteistä saadaan raaka-aineita uusien tuotteiden valmistamiseen. Samalla kaatopaikalle päätyvä jätemäärä pienenee. Ongelmajätteiden lajittelu on erittäin tärkeää, sillä se estää myrkyllisten aineiden joutumisen luontoon.

Biojäte lajitellaan erikseen, sillä kaatopaikalle muiden jätteiden seassa kulkeutuva biojäte mätänee ja tuottaa metaania. Metaani on yksi haitallisimmista ilmaston lämpenemistä aiheuttavista kasvihuonekaasuista: se on yli 20 kertaa voimakkaampi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi.

Mitä jätteitä lajitellaan

- *Jätteiden lajittelukäytännöt vaihtelevat paikkakunnittain.*
- *Lähes kaikkialla Suomessa kerätään paperi-, pahvi-, metalli-, lasi- ja kodin ongelmajätteitä sekä sähkö- ja elektroniikkaromua.*
- *Monin paikoin kerätään myös biojätteitä, kartonkia ja energiajätettä.*
- *Jätteiden nimitykset saattavat vaihdella paikkakunnittain, esimerkiksi sekajäte, kuivajäte ja kaatopaikkajäte tarkoittavat lähes samaa asiaa.*
- *HUOM! Ota selvää oman paikkakuntasi lajittelukäytännöistä, jotta tiedät mitä jätteitä lajitella.*

Miten lajittelu kannattaa tehdä

Jätteet on helpointa lajitella heti niiden syntypaikalla eli yleensä kotona keittiössä. Lajittelu on kätevää, kun eri jätteille on omat astiat. Hanki kotiin ainakin kaksi jäteastiaa: kuivajätteelle ja biojätteelle. Kannellinen biojäteastia vähentää hajuhaittoja.

Myös kartongille, metalli- ja lasipurkeille ja paristoille kannattaa olla omat astiat tai korit. Litistä kartonkipakkaukset ja lado ne sisäkkäin, jolloin ne vievät vähemmän tilaa. Likaiset purkit ja tölkit huuhdellaan hajuhaittojen ehkäisemiseksi. Keräyspaperin (esim. sanomalehdet) voi pinota koriin tai laatikkoon.

Minne jätteet viedään

Kerros- ja rivitalojen pihossa on yleensä jäteastiat kuivajätettä, biojätettä ja keräyspaperia varten. Isoimmilla taloyhtiöillä saattaa olla myös muita jäteastioita. Kuivajäte laitetaan jäteastiaan muovipussiin pakattuna. Biojäte laitetaan keräysastiaan maatuvaan biojätepussiin tai esimerkiksi sanomalehteen pakattuna. Biojätettä ei saa pakata tavalliseen muovipussiin. Keräyspaperi laitetaan astiaan sellaisenaan.

Muiden hyödynnettävien jätteiden keräyspisteitä on esimerkiksi ruokakauppojen pihossa. Niissä kerätään lasia, metallia, paperia, kartonkia ja paristoja. Ongelmajätteeksi luokiteltavat paristot ja matkapuhelinten akut voi toimittaa maksutta niitä myyviin kauppoihin. Niille tarkoitettuja keräysastioita on usein myös kauppojen piholla tai eteisessä. Muut kodin ongelmajätteet, kuten energiansäästölamput, voi viedä jäteasemille, jätteenkäsittelykeskukseen tai ongelmajätekontteihin.

Mitä jätteille tapahtuu

- *Biojäte kompostoidaan suurissa kompostointilaitoksissa. Kompostoinnissa syntyvää multaa käytetään maanparannusaineena, viher- rakentamisessa ja kaatopaikkojen maisemoinnissa.*
- *Paperista valmistetaan uutta sanomalehtipaperia sekä talous- ja wc-paperia.*
- *Kartongista ja pahvista valmistetaan hylsykartonkia (talous- ja wc-paperin sisällä olevat pahvirullat).*
- *Metalli esikäsitetään ja eri metallilaadut erotellaan toisistaan. Metalli hyödynnetään teollisuuden raaka-aineena.*
- *Lasia käytetään lasivillan ja uuden pakkauslasin valmistukseen. Sitä hyödynnetään myös maanparannusaineena soran ja hiekan korvikkeena.*
- *Ongelmajätteet käsitellään ongelmajätelaitoksessa. Jätteet käsitellään ympäristölle vaarattomiksi ja osa niistä hyödynnetään.*
- *Sähkö- ja elektroniikkalaitteet puretaan ja käsitellään kierrätyslaitoksissa. Materiaalit hyödynnetään teollisuudessa.*
- *Kuivajäte viedään kaatopaikalle.*
- *Energiajäte poltetaan jätteenpolttolaitoksessa ja hyödynnetään energiantuotannossa.*

Yleisimmät lajiteltavat jätteet

Biojäte

Biojätettä ovat kaikki eloperäiset, maatuvat ainekset:

- ruoantähteet ja pilaantuneet ruoat
- hedelmien ja kasvien kuoret
- kalan perkuujätteet, pienet luut
- kahvin tai teen porot
- teepussit ja suodatinpaperit
- makkaran kuoret, kananmunien kuoret
- kananmunakennot
- talouspaperit, lautasliinat ja nenäliinat
- leivinpaperi
- kukkamulta, kasvinosat ja kuihtuneet kukat
- puutarhajätteet (oksat, risut, lehdet)
- lemmikkieläinten puupohjaiset kuivikkeet (purut, pelletit yms.)
- kissanhiekka
- kiinteät rasvat, hyytyneet paistinrasvat (Ei saa laittaa viemäriin!)

- Pakkaa biojäte maatuvaan pakkaukseen, jotta biojäteastia ei likaannu. Pakkaamiseen sopivat esimerkiksi sanomalehtipaperi, paperipussit sekä kaupasta saatavat biojätepussit. Valuta ruoantähteistä nesteet ja liemet viemäriin, jotta jätte ei ole liian märkää.

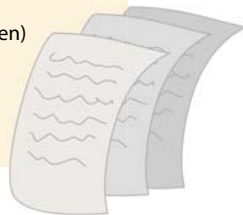

Paperi

Keräyspaperia ovat kaikki postiluukun kautta tulevat paperit, esim:

- sanomalehdet, aikakauslehdet
- mainospaperit, kirjekuoret
- kopiopaperi
- valkoiset paperikassit (ruskeat paperikassit kartonkikeräykseen)
- kirjat ilman kansia

- Niittejä ei tarvitse poistaa. Muovikääreet poistetaan.

Kartonki

Paperi-, kartonki- ja pahvipakkaukset, esim:

- maito- ja mehutölkit (myös alumiinivuoratut)
- keksi- ja muropaketit
- pahviset kertakäyttöastiat
- ruskeat paperipussit
- aaltopahvilaatikat

- Huuhtele ja valuta likaiset nestepakkaukset.

- Taittele kaikki pakkaukset litteiksi ja pakkaa ne sisäkkäin.

Metalli

Pienet metalliesineet ja kodinkoneet, esim:

- säilyketölkit
- alumiinivuoat ja -foliot
- tyhjä maalipurkit ja aerosolipullot
- metalliset taloustavarat ja työkalut
- pienet kodinkoneet (leivänpaahdin, silitysrauta, kahvinkeitin, vedenkeitin, hiustenkuivaaja, sähköhammasharja, partakone)
- kello ilman paristoa, matkapuhelin ilman akkua

- Huuhtele likaiset tölkit puhtaiksi ennen keräykseen viemistä.

Lasi

- lasipurkit ja pantittomat lasipullot (värilliset ja kirkaat)
- rikkoutuneet juomalasit, lasilautaset, maljakot jne.
- muu lasitavara, esim. hajuvesipullot

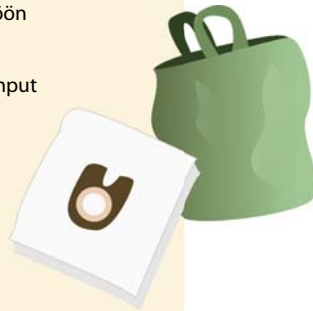
- Puhdista purkit ja poista kannet ennen keräysastian laittamista.

- Ikkunalasia ei saa laittaa lasinkeräykseen, vaan se tulee viedä jäteasemalle tai jätteenkäsittelykeskukseen.

Kuivajäte (= sekajäte, kaatopaikkajäte)

- Kuivajätettä on kaikki se jäte, joka ei kelpaa hyötykäyttöön eikä ole ongelmajätettä. Esim.
- muovipussit ja muovipakkaukset
 - hehku- ja halogeenilamput (Huom! Energiansäästölamput ja loisteputket ovat ongelmajätettä)
 - siivousjäte ja imurin pölypussit
 - tuhka ja tupakantumpit
 - posliini ja keramiikka
 - rikkiäiset kengät ja vaatteet
 - kinkunrasva ja muu juokseva rasva pakattuna tiiviisti esim. pulloon (Ei viemäriin!)
 - vaipat ja terveystiteet
 - koiran- ja kissan ulosteet

Kodin ongelmajäte

- Ongelmajätteitä ovat aineet, jotka ovat vaarallisia luonnolle ja ihmiselle jo pieninä määrinä. Esim.
- loisteputket ja energiansäästölamput (sisältävät elohopeaa, eivät saa rikkoutua)
 - akut ja paristot
 - voimakkaat pesu- ja puhdistusaineet (konetiskiaine, uuninpesuaine)
 - desinfointiaineet
 - lääkkeitä ja elohopeakuumemittarit (apteekkiin)
 - maalit, liimat, lakat
 - myrkyt, kemikaalit
 - kasvinsuojeluaineet ja torjunta-aineet
 - kestopuu
 - liuotinaineet ja liuottimet
 - jäteöljyt, bensiini
 - pakkasnestet ja jäädytinnestet
 - jauhe- eli vaahtosammuttimet

- **HUOM!** Ongelmajätteitä ei saa sekoittaa keskenään tai muihin jätteisiin. Ongelmajätteet kannattaa säilyttää alkuperäispakkauksissaan.
- Energiansäästölamput eivät saa rikkoutua niissä olevan elohopean vuoksi.
- Ongelmajätteitä vastaanottavat jäteasemat, jätteenkäsittelykeskukset ja ongelmajätekontit.
- Paristot ja matkapuhelimen akut voi viedä niitä myyviin kaappoihin tai kauppojen pihilla oleviin keräysastioihin.

Sähkö- ja elektroniikkaromu

- Rikkiäiset ja tarpeettomat sähkölaitteet, kuten:
- televisiot ja radiot
 - atk-laitteet (tietokoneet, tulostimet, skannerit)
 - jääkaapit ja pakastimet
 - mikroaaltouunit
 - pölynimurit jne.

- Toimita jäteasemalle, jätteenkäsittelykeskukseen ja Pirkanmaalla myös Repe & Romu-keräysautoon.

Vanhentuneet lääkkeet

- Vanhentuneet lääkkeet ja rikkiäiset kuumemittarit ovat ongelmajätettä, ja ne viedään apteekkiin.

Energiajäte

- Joillakin paikkakunnilla kerätään energiajätettä, jota hyödynnetään energiantuotannossa. Energiajätettä kerätään mm. pääkaupunkiseudulla, Kymenlaaksossa, Keski-Suomessa, Turussa ja Oulussa. Energiajätettä ovat mm. muovipurkit ja -pussit, tekstiilit, vaatteet, vaahtomuovi ja puu.

Tavaroiden kierrätys

Kierrätyksen tavoitteena on kaatopaikalle päätyvän jätteen määrän vähentäminen. Kierrätyksen idea on, että käytöstä poistettu tavara tai materiaali hyödynnetään uudelleen. Kaikki itselle tarpeettomat, mutta käyttökelpoiset tavarat ja vaatteet kannattaa kierrättää. Suomessa myös kaikki kaupasta ostetut juomapullot ja -tölkit kierrätetään.

Panttipullot ja -tölkit

Virvoitusjuomapullot ja -tölkit palautetaan tyhjinä takaisin kauppaan, jolloin ne päätyvät kierrätykseen. Palauttamalla pullot ja tölkit saat takaisin oston yhteydessä hintaan lisätyn panttimaksun (0,10–0,40€). Palautetut pullot ja tölkit hyödynnetään uudelleen joko sellaisenaan tai materiaalina.

Pantilliset pullot ja tölkit voit palauttaa mihin tahansa ruokakauppaan tai Alkoon (alkoholimyymälä). Poikkeuksena ovat Lidl:n pullot, jotka pitää palauttaa Lidl-kauppaan. Pantilliset pullot ja tölkit tunnistaa Pantti-merkinnästä (kuva alla). Palauta myös pantittomat tölkit, sillä niistä saatava alumiini voidaan hyödyntää uudelleen.

Kuva: Pantilliset pullot ja tölkit tunnistaa Pantti-merkinnästä.

Palautetut pullot pestään ja täytetään uudelleen juomatehtaalla. Samaa lasipulloa voidaan käyttää jopa 40 kertaa! Osa muovipulloista hyödynnetään materiaalina. Palautetut alumiinitölkit sulatetaan ja alumiinista tehdään uusia tölkkejä.

Palautusohjeet:

- Pullot ja tölkit palautetaan pullonpalautusautomaattiin, joka sijaitsee yleensä eteisessä.
- Syötä palautettavat yksi kerrallaan automaattiin pohja edellä.
- Lasipulloissa ei saa olla korkkia, mutta muovipullossa saa olla. Pullojen ja tölkkien tulee olla ehjiä ja niissä pitää olla ehjä etiketti, sillä muuten laite ei tunnista pulloa.
- Viimeisen palautettavan jälkeen paina painiketta, jolloin laite tulostaa kuitin. Esitä kuitti kassalla ja saat hyvityksen.

Vaatteet, tavarat ja huonekalut

Kierrätä tarpeettomaksi jääneet hyväkuntoiset vaatteet, ehjät huonekalut ja muut tavarat, ne voivat olla hyödyllisiä jollekin toiselle. Kierrätyskeskuksista ja kirpputoreilta voit myös itse tehdä hyviä ja edullisia löytöjä. Myynnissä on paljon esimerkiksi hyväkuntoisia lastenvaatteita ja -tarvikkeita. Käytettyjä huonekaluja voi myydä ja ostaa kierrätyskeskuksissa, kirpputoreilla, osto ja myynti -liikkeissä sekä lehtien ja internetin välityksellä.

Hyväkuntoiset vaatteet, kengät ja kodin tekstiilit

- Kierrätyskeskukseen, kirpputorille, UFF:n tai Fidan keräyskonttiin. Vaatteiden, kenkien ja tekstiilien tulee olla ehjiä ja puhtaita.

Ehjät huonekalut ja astiat

- Kierrätyskeskukseen, kirpputorille tai osto- ja myyntiliikkeeseen. Huonekaluja voi myydä myös lehti-ilmoitusten tai nettikirpputorien välityksellä. Myös kauppojen ilmoitustauluilla voi ilmoittaa myytävistä tavaroista.

Toimivat kodinkoneet

- Kierrätyskeskukseen, kirpputorille tai osto- ja myyntiliikkeeseen. Myös lehti-ilmoitukset, nettikirpputorit tai kaupan ilmoitustaulut.

Käyttökelvottomat vaatteet

- Kuivajäteastiaan.

Rikkinäiset huonekalut

- Suuret rikkinäiset huonekalut kuten sohvapöydät, tuolit ja pöydät tulee itse viedä suoraan jätteenkäsittelykeskukseen (kaatopaikalle). Niitä ei saa jättää kiinteistön jätteastiaan tai -katokseen. Useimmilla jätelaitoksilla on myös maksullinen noutopalvelu, jonka tilauksesta noutaa huonekalut ja kodinkoneet.

Rikkinäiset sähkölaitteet

- Pienet sähkölaitteet (esim. hiustenkuivaaja, leivänpaahdin) saa laittaa hyötyjättepisteiden metallinkeräykseen. Suuremmat (esim. jääkaappi, TV, tietokone) tulee viedä jätteenkäsittelykeskukseen. Monilla jäteyhtiöillä on myös kiertäviä romun keräysautoja, joihin romut voi viedä. Tarvittaessa kuljetusapua voi pyytää jäteyhtiön noutopalvelusta.

Kirpputori

- Kirpputoreilla myydään käytettyjä vaatteita, huonekaluja, kirjoja ja kodin tavaroita.
- Useimmilta kirpputoreilta voi vuokrata myyntipaikan ja myydä itse omia tarpeettomia vaatteita ja tavaroita.
- Hyväntekeväisyyskirpputorit (esim. Pelastusarmeija, Suomen Punainen Risti, Fida International, UFF) ottavat vaatteet ja tavarat lahjoituksena vastaan ja myyvät ne eteenpäin. Toiminnan tuotto ohjataan hyvään tarkoitukseen, esimerkiksi vähävaraisten auttamiseen.
- UFF:lla, Pelastusarmeijalla ja Fidalla on vaatteiden keräyskontteja, joihin vaatteet voi jättää. Kontit sijaitsevat yleensä kauppojen pihoissa hyötyjätteen keräyspisteissä. Vaatteet tulee viedä keräykseen pestyinä ja pusseihin pakattuna.

Kierrätyskeskus

- Kierrätyskeskus on paikka, jossa välitetään käytettyjä tavaroita uusille omistajille.
- Kierrätyskeskukseen voi viedä tarpeettomaksi jääneitä, ehjiä ja käytökelpoisia tavaroita ja vaatteita.
- Myös toimivat kodinkoneet ja ehjät huonekalut voi viedä kierrätyskeskukseen.

Osto- ja myyntiliike

- Osto ja myyntiliikkeet ostavat ja myyvät käytettyjä hyväkuntoisia huonekaluja ja kodinkoneita.

Autonrenkaat ja autot

Tarpeettomia auton- ja moottoripyörän renkaita ei saa laittaa tavalliseen roskikseen, vaan ne pitää viedä renkaita myyvään liikkeeseen. Renkaista kannattaa poistaa vanteet ennen keräykseen viemistä.

Käytetyt ja rikkinäiset autot voi toimittaa veloituksetta Suomen Auto-kierrätys Oy:n vastaanottoaikkoihin. Autonromut hyödynnetään metalliteollisuuden raaka-aineina. Lisätietoja: www.autokierrätys.fi

Ostoksilla – Ympäristömerkit

Kun haluat tehdä kauppaoستokset ympäristöä ja luontoa ajatellen, hyvänä apuna toimivat tuotteiden kyljessä olevat ympäristömerkit. Ne kertovat tuotteiden olevan muita vastaavia tuotteita ympäristöystävällisempiä. Ympäristö-, Luomu- ja Reilun kaupan merkkejä myönnetään vain tiukat kriteerit läpäiseville tuotteille. Merkkien käyttöä valvovat viranomaiset.

Joutsenmerkki ja Euroopan ympäristömerkki

Virallinen ympäristömerkki takaa, että tuotteen ympäristövaikutukset jäävät vähäisiksi koko sen elinkaaren ajalta. Suomessa on käytössä Pohjoismainen ympäristömerkki (Joutsenmerkki) ja Euroopan ympäristömerkki (kukkatunnus). Joutsenmerkki on yleisempi Suomessa ja sitä käytetään vain Pohjoismaissa. Euroopan ympäristömerkki on käytössä koko Euroopassa. Kaupoista löytyy mm. ympäristömerkittyjä pesu- ja puhdistusaineita, hygieniatuotteita ja paperitavaroita.

Luonnonmukainen ruoka

Luonnonmukaisesti tuotetun ruoan tunnistaa Luomu-merkistä. Merkki takaa, että elintarvikkeen maatalousperäisistä raaka-aineista vähintään 95 % on luonnonmukaisesti tuotettu. Viljelyssä ei käytetä keinolannoitteita tai keinotekoisia torjunta-aineita. Luomutilojen kotieläimillä on paremmat olot kuin tavanomaisessa tuotannossa. Kaikilla kauppaketjuilla on valikoimissaan luomutuotteita, esimerkiksi vilja- ja maitotuotteita sekä kasviksia. Suurimmissa kaupungeissa on myös luomutuotteisiin erikoistuneita kauppia.

Reilu kauppa

Tuotteet tunnistaa Reilun kaupan merkistä. Merkki takaa, että kehitysmaiden viljelijät ja suurtilojen työntekijät saavat työstään oikeudenmukaisen korvauksen. Tuotannossa noudatetaan tiukkoja ympäristömääräyksiä ja lapsityövoiman käyttö on kielletty. Suomessa on myynnissä mm. Reilun kaupan kahvia, teetä, kaakaota, hedelmiä, suklaata, hunajaa ja sokeria. Tuotteita myydään tavallisissa ruokakaupoissa sekä niihin erikoistuneissa myymälöissä.

Ympäristömerkki

Euroopan ympäristömerkki

Luonnonmukainen ruoka

Reilu kauppa

Luonto ja jokamiehenoikeudet

Suomessa on yli 180 000 järveä ja noin 70% Suomen pinta-alasta on metsien peitossa. Järvet ja metsät tarjoavat sekä toimeentuloa että monia virkistys- ja harrastusmahdollisuuksia. Puhdas ja kaunis luonto on arvokas, ja sitä pitää vaalia.

Suomen luontoon on helppo tutustua, sillä Suomessa ja muissa Pohjoismaissa käytössä oleva jokamiehenoikeudet sallivat vapaan luonnossa liikkumisen ja virkistytymisen riippumatta siitä, kuka alueen omistaa. Luonnossa on kuitenkin toimittava vastuullisesti ja vahinkoa aiheuttamatta. Luonnonvaraisia eläimiä ja kotieläimiä ei saa häiritä tai vahingoittaa.

Luonnossa liikkuminen

Luonnossa saa vapaasti liikkua jalan, hiihtäen ja pyöräillen, kunhan siitä aiheudu häiriötä tai vahinkoa. Toisten pihoiilla, pelloilla tai istutuksilla ei kuitenkaan saa kulkea luvatta. Talvella pellon yli voi hiihtää.

Luonnossa oleskelu

Tilapäinen luonnossa oleskelu, kuten levähtäminen, uiminen, auringon ottaminen ja lyhytaikainen leiriytyminen (1-2 yötä) on sallittua siellä missä kulkeminenkin, kunhan siitä ei aiheudu haittaa maanomistajalle. Pidempiaikaiseen leiriytymiseen pitää kysyä maanomistajan lupa. Erityisalueilla, kuten uimarannoilla ja puistoissa, ei yleensä saa telttailla.

Roskaaminen

Suomen jätelaki kieltää roskaamisen. Roskaamista on kaikenlaisten esineiden ja pakkausten jättäminen kaduille ja luontoon. Ongelmajätteiksi luokiteltavien nesteiden, kuten bensiinin ja öljyn, kaataminen maahan tai vesistöön on ehdottomasti kielletty. Roskaaja on velvollinen puhdistamaan roskaamansa alueen.

Pieni maa – monta maisemaa

- Vaikka Suomi on pinta-alaltaan melko pieni maa, ovat luonto ja maisemat hyvinkin erilaisia eri puolilla maata.
- Länsi-Suomessa Pohjanmaalla on silmän kantamattomiin tasaista peltomaisemaa, kun taas Itä-Suomessa maisemaa hallitsevat laajat suot ja jylhät vaarat.
- Maan keskiosassa on eniten järviä ja sitä kutsutaankin Järvi-Suomeksi.
- Pohjois-Lapissa luonto on karua ja puuttomat paljakkatunturit tekevät maisemasta ainutlaatuisen.
- Suomessa on myös paljon kaunista rannikkoseutua ja saaristoa, sijaitsehan maamme maailman toiseksi suurimman sisämeren, Itämeren rannalla.

Tulenteko

Tulentekoon tarvitaan aina maanomistajan lupa. Ulkoilu- ja leirintäalueilla on retkeilyä varten nuotiopaikkoja, joilla tulenteke on sallittu ilman erillistä lupaa. Retkikeittimen (tai muun vastaavan maasta eristetyn keittolaitteen) käyttöön ei tarvita maanomistajan lupaa.

HUOM! Tulenteke on kielletty aina, kun alueella on metsäpalovaroitus. Metsäpalovaroituksista tiedotetaan television ja radion säätiedotuksissa. Tulista ei siis saa tehdä, jos maasto on kuivaa ja syttymisherkkää. Nuotio tulee aina sammuttaa huolellisesti runsaalla vedellä.

Luonnontuotteiden ottaminen

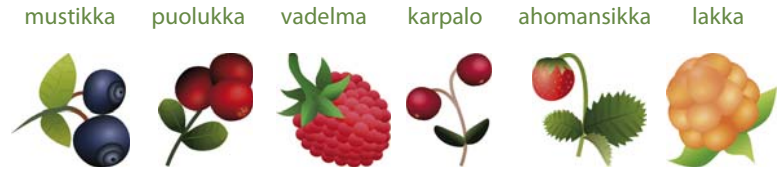
Kukkia, metsämarjoja ja sieniä voi poimia sieltä, missä liikkuminenkin on sallittua. Jotkut harvinaiset kasvit ovat rauhoitettuja, eikä niitä saa poimia. Puita ei saa kaataa tai niiden oksia katkoa ilman tontin omistajan lupaa. Risuja ja maahan pudonneita oksia saa kerätä. Linnunmunia ei saa kerätä eikä pesiä tuhota.

Marjastus ja sienestys

Suomessa saa poimia marjoja ja sieniä vapaasti kaikkialta luonnosta, paitsi pihoilta ilman tontin omistajan lupaa. Marjoja ja sieniä ei kannata poimia autojen varsilta, sillä niissä on autojen pakokaasuista peräisin olevia terveydelle haitallisia aineita.

Luonnonmarjat

- Yleisimpiä syötäviä ja herkullisia luonnonmarjoja ovat: mustikka, puolukka, vadelma, karpalo, ahomansikka ja lakka.
- Parasta marjastusaikaa on heinä-elokuu. Puolukan ja karpalon satoaika on syys-lokakuussa.
- Osa luonnossa kasvavista marjoista on myrkyllisiä, joten kerää vain tuttuja marjoja.

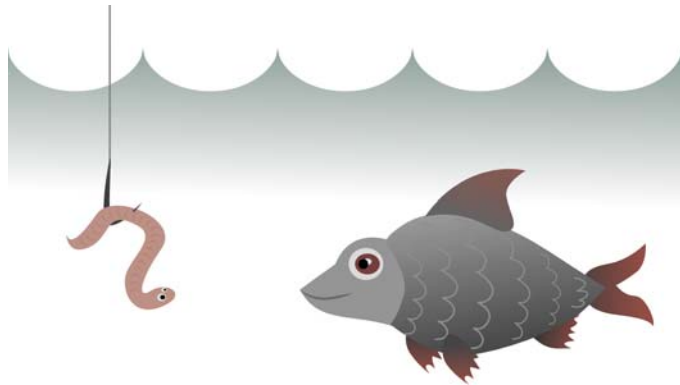
Sienet

- Suosituimpia metsissä kasvavia ruokasieniä ovat keltavahvero eli kantarelli, suppilovahvero, erilaiset tatit, rouskut ja haperot.
- Parasta sienestysaikaa on elo-syyskuu.
- Sienten tunnistuksessa kannattaa käyttää sieniopaskirjaa. Sieniopaita myydään kirjakaupoissa ja niitä myös voi lainata kirjastosta.

HUOM! Osa sienistä on erittäin myrkyllisiä ja niiden syöminen voi aiheuttaa vakavan sairastumisen tai jopa kuoleman. Tällaisia myrkyllisiä sieniä ovat esimerkiksi punainen kärpässieni, valkokärpässieni, myrkyseitikki, pulkkosieni ja korvasieni. Kerää vain sieniä, jotka varmasti tunnistat ruokasieniksi!

Kalastus

Mato-ongella onkiminen ja jäällä pilkkiminen on maksutonta ja sallittua ilman erillistä lupaa. Virvelöinti, uistelusta, katiskalla ja verkolla kalastus sekä ravustaminen vaativat 18-64-vuotiailta valtion kalastusneuvoston suorittamisen. Kalastusneuvoston lisäksi tarvitaan kalastustavasta riippuen joko viehekalastuslupa tai vesialueen omistajan lupa. Lisätietoa luvista saa esimerkiksi kunnan vapaa-aikavirastosta.

Metsästys

Metsästys on sallittu ainoastaan henkilöille, jotka ovat suorittaneet metsästyskortin ja jotka maksavat valtion riistanhoitomaksua. Lisäksi metsästysaseelle tarvitaan aseenkantolupa. Metsästykseseen tarvitaan lupa maanomistajalta tai metsästysoikeuden haltijalta. Metsästäminen ilman asianmukaisia lupia on ehdottomasti kielletty. Riistaeläimiä saa pyytää vain määrättyinä pyyntiaikoina, muut villieläimet ovat rauhoitettuja. Ansapyynti on kielletty eikä eläimiä saa pyydystää lemmikeiksi.

Luonnonsuojelualue

- Luonnonsuojelualue on alue, joka halutaan säilyttää mahdollisimman luonnontilaisena ja jolla ihmisen toimintaa on rajoitettu.
- Alueella on yleensä harvinaisia kasveja, eläimiä tai muita merkittäviä luontoarvoja, joita halutaan suojella.
- Luonnonsuojelualueita ovat esimerkiksi kansallispuistot, luonnonsuojelupaikat ja soidensuojelualueet.
- Suomessa on yhteensä noin 570 luonnonsuojelualueita.

Kansallispuisto

- Kansallispuistot ovat suuria ja luonnoltaan monipuolisia alueita. Ne ovat merkittäviä luonnonnähtävyyksiä ja arvokkainta osaa luonnostamme.
- Suomessa on 35 kansallispuistoa. Suurimmat kansallispuistot ovat Lapissa sijaitsevat Lemmenjoen ja Urho Kekkosen kansallispuistot.
- Kansallispuistot ovat suosittuja retkeily- ja virkistyspaikkoja sekä matkailukohteita.

Lisätietoa luonnossa liikkumisesta, kansallispuistoista ja muista retkeilykohteista Metsähallituksen sivuilta www.luontoon.fi (suomi, ruotsi, englanti, saame).

Liikenne ja liikkuminen

Kävely, pyöräily ja joukkoliikenne ovat ympäristön kannalta parhaita tapoja liikkua. Ne ovat myös halpoja liikkumismuotoja autoiluun ja auton pitoon verrattuna. Lisäksi säännöllinen kävely ja pyöräily ylläpitävät kuntoa ja terveyttä. Joukkoliikennettä ovat linja-autot, junat ja raitiovaunut. Niiden ympäristörasitus on vähäinen yksityisautoiluun verrattuna, sillä niissä syntyy vain vähän saastuttavia päästöjä matkustajaa kohden.

Kävely

Suomessa on helppoa ja turvallista liikkua kävellen. Jalkakäytävä tai kevyen liikenteen väylä kulkee yleensä aina autotien vieressä. Reipas kävely on hyvä tapa ylläpitää peruskuntoa ja ennaltaehkäistä monenlaisia vaivoja.

Heijastin

- Suomessa on syksyllä ja talvella pimeää. Käytä silloin ulkona liikkeessä heijastinta, jotta autoilijat huomaavat sinut paremmin.
- Heijastimia myydään kaupoissa ja monesti niitä myös jaetaan ilmaiseksi.
- Turvallisuutta lisääviä heijastinliivejä myydään esimerkiksi tavarataloissa.

Pyöräily

Turvallisinta on pyöräillä kävelijöille ja pyöräilijöille tarkoitettua kevyen liikenteen väylää pitkin. Tällaisen väylän tunnistaa pyörätien merkistä. Joskus pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden kaskat on erotettu toisistaan valkoisella viivalla. Kapeilla jalkakäytävillä saavat ajaa vain alle 12-vuotiaat lapset. Tätä vanhempien on ajettava autokaistan reunassa.

Pyöräile turvallisesti

- Käytä pyöräillessäsi pyöräilykypärää, se suojaaa kaatumis- ja onnettomuustilanteissa.
- Lasten tulee aina käyttää kypärää pyöräillessään.
- Käytä pimeällä heijastinta ja valoja. Pyörään kiinnitettäviä lamppeja ja pyöräilykypäriä myydään tavarataloissa ja urheiluliikkeissä.
- Huolla pyöräsi säännöllisesti: tarkista jarrujen kunto ja vaihteiden toimivuus, rasvaa ketjut ja pidä renkaissa riittävästi ilmaa. Pyöräkorjaamoissa voi korjauttaa kaikki viat.
- Opettele liikenne- ja väistämissäännöt sekä yleisimmät liikennemerkit.

Paikallisliikenne

Paikallisliikenne tarkoittaa kaupungin tai kunnan sisäistä julkista liikennettä. Paikallisliikennettä hoitavat useimmiten bussit. Pääkaupunkiseudulla myös raitiovaunut ja lähijunat ovat osa paikallisliikennettä.

Ohjeita bussilla matkustamiseen:

- Kun bussi lähestyy pysäkkiä, näytä kuskillle hyvissä ajoin pysähtymismerkki kättä heilauttamalla, jotta kuski tietää pysähtyneensä. Pimeällä kannattaa heilauttaa myös heijastinta.
- Nouse bussiin etuovesta, käytä matkakortti kortinlukijalaitteessa tai osta kertalippu, mieluiten tasarahalla.
- Nouse lastenrattaiden kanssa bussiin keskimmäisestä ovesta. Jos tarvitset, pyydä ihmisiltä apua rattaiden nostamiseen.
- Anna kuljettajalle poistumismerkki hyvissä ajoin painamalla STOP-painiketta. Poistu bussista keski- tai takaovesta.

Linja-auto

Linja-autot liikennöivät eri paikkakuntien välillä ja yhteyksiä on kattavasti eri puolilla Suomea. Liikennettä hoitavat monet eri linja-autoyhtiöt, mutta kaikki muut matkapalvelut järjestää Matkahuolto Oy. Matkalipun voi ostaa linja-autoasemalta, bussiin noustessa tai internetistä Matkahuollon sivuilta. Lisätietoja: www.matkahuolto.fi

Juna

Juna on hyvä valinta pidemmille matkoille. Suomessa junat ovat turvallisia ja miellyttäviä, ja rautatieverkosto on tiheä. Junien liikennöinnistä Suomessa vastaa VR Oy. Tietoa aikatauluista ja lippujen hinnoista saa rautatieasemalta ja VR:n kotisivuilta. Lippu kannattaa ostaa ennen matkaa joko asemalta tai internetistä. Lisätietoja: www.vr.fi

Henkilöauto

Jos käytät henkilöautoa, opettele taloudellinen ajotapa. Se säästää polttoainetta ja rahaa, vähentää hiilidioksidipäästöjä, säästää autoa kulumiselta ja parantaa liikenneturvallisuutta. Muistathan, että Suomessa kaikkien autossa matkustavien täytyy käyttää turvavyötä!

Taloudellinen ajotapa

- Liikkeelle lähdettyäsi vaihda mahdollisimman pian isommille vaihteille. Aja suurimmalla mahdollisella hyvin vetävällä vaihteella. Pidä yllä tasaista nopeutta. Toistuva kiihdyttäminen ja jarruttaminen kuluttavat paljon polttoainetta, tasainen ajotapa säästää sitä.
- Vilkkaassa liikenteessä ohittelu ei juurikaan säästä aikaa, vaan vaarantaa liikenteen ja kuluttaa ylimääräistä polttoainetta.
- Autossa ei kannata pitää turhaa tavaraa, sillä ylimääräinen painolasti lisää polttoaineen kulutusta.
- Tarkista, että renkaissa on sopiva ilmanpaine. Liian pienet rengaspaineet kasvattavat polttoaineen kulutusta ja heikentävät liikenneturvallisuutta.
- Huolla autoa säännöllisesti. Hyvin huollettu ja säädetty oleva auto kuluttaa vähemmän polttoainetta kuin huoltamaton auto.
- Jos suunnittelet auton hankkimista, valitse vähän bensaa kuluttava ja vähäpäästöinen malli.

Autoilu talvella

- Talvella tiet ovat usein jäisiä ja liukkaaita. Jo syksyllä tienpinnat voivat jäätyä liukkaiksi.
- Talveksi autoon pitää vaihtaa talvirenkaat (nasta- tai kitkarenkaat). Talvirengaspakko alkaa joulukuussa ja päättyy helmikuussa, mutta renkaita saa käyttää marraskuusta pääsiäiseen saakka.
- Liukkaalla kelillä täytyy ajaa varovaisesti ja pitää edellä ajavaan kunnan välimatka, sillä auto ei pysähdy nopeasti.
- Kun ilman lämpötila on alle + 5 astetta, auton moottori kannattaa esilämmittää lohkolämmittimellä. Kylmän auton käynnistäminen lisää huomattavasti polttoaineen kulutusta ja haitallisia pakokaasupäästöjä. Jo puolen tunnin lohkolämmitys riittää ilman ollessa + 5 °C... - 5 °C. Tunti riittää - 10 °C:ssa ja kaksi tuntia - 20 °C:ssa.

